

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ДИЗАЙНЕРА ЯК КОМПОНЕНТА ДИЗАЙНЕРСЬКОЇ ОСВІТИ

Попова І. І.

Київський національний університет технологій та дизайну

Анотація: У статті розглядаються особливості формування, творчої особистості, умови для її розвитку як невід'ємної частини дизайнерської освіти.

Ключові слова: творчість, творча особистість, дизайн-освіта.

Аннотация: Попова И.И. Формирование творческой личности дизайнера как компонента дизайнерского образования. В статье рассматриваются особенности формирования творческой личности, условия для ее развития как неотъемлемой части дизайнерского образования.

Ключевые слова: творчество, творческая личность, дизайн-образование.

Постановка проблеми. Питання дизайнерської діяльності та дизайнерської освіти привертають увагу численних сучасних науковців - як практиків так і педагогів. Дизайн - це творча діяльність. Професійна сфера творчості дизайнера - формування функціонального й естетичного комфорту в навколишньому середовищі потребує висококваліфікованих фахівців з великим творчим потенціалом.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Мистецтвознавці відзначають, що для сучасної культури характерним стає всепронизуюче проектування. Дизайн це якісно новий тип діяльності, який інтегрує технічну та гуманітарну культуру на проектній основі і направлений на організацію гармонійного предметного середовища. І ось ця нова проектна культура являє собою „ універсум художньо - формоутворюючої трансформації людиною всіх планів свого буття, в якому вирішується фундаментальне протиріччя між здатністю об'єктивної гармонії світу і безупинністю його науково - технічних змін" (1). Дизайн став невід'ємною частиною життя цивілізованої людини. Розробку проекта сформованої ідеї прийнято називати проектуванням. В систему освіти вводиться проблематика взаємозв'язку в

розвитку творчої особистості та проектної культури. Проблеми дизайнерської освіти різних рівнів висвітлюються в публікаціях С. Мигаля, В. Шпільчака, Є. Антоновича, Д. Кравича, В.Даниленко.

Формулювання цілей статті. Мистецтво (і зокрема дизайн) як творчість - це розвиток асоціативно-образного мислення, здатності зв'язувати в свідомості далекі одне від одного явища, бачити загальну систему, здатність народжувати у власній свідомості на основі сприйняття життя художній образ і, користуючись професійними навичками, втілювати їх в художній твір.

Головне завдання сучасної педагогічної науки та практики - розкрити творчу індивідуальність, розвивати активність, ініціативність, самостійність майбутніх фахівців. Необхідно визначити і створити умови, які б стимулювали духовне зростання, пізнавальну спрямованість особистості, її емоційно - вольову сферу. Усі вище згадані фактори є основоположними в процесі формування творчої особистості.

Результати дослідження. Визначенню поняття „творча особистість" в науковій літературі приділяється багато уваги. Більшість авторів виділяють такі особистісні риси творчої людини, що проявляються в дитячому віці: прагнення до нового, здатність дивуватись і захоплюватись, допитливість, еклектичність тощо.

Творча людина - це людина, здатна по новому обробляти інформацію, що мається під рукою, - звичайні дані, що сприймаються органами чуттів, що доступні всім нам. Письменник має потребу в словах, музиканту потрібні ноти, художнику та дизайнеру потрібні зорові образи, і всім їм потрібно знання технічних прийомів свого ремесла.

Але творча особистість інтуїтивно бачить можливості для перетворення звичайних даних в новий твір, що далеко перевершує вихідні дані.

Слід пам'ятати, що творчі здібності розвиваються, збагачуються і удосконалюються протягом всього життя художника. Не випадково

більшість дослідників на всіх етапах формування і розвитку здібностей фіксують таку їх межу як «прагнення до досконалості», яка і додає справжню динамічність творчості (4). Талановитість формується в органічній єдності багатьох специфічних рис художньої обдарованості. Серед них: емоційність, емпатія, фантазія, уява, інтуїція та ін.

Особливість педагогіки мистецтва в тому, що творчості навчити не можна, можна лише створити умови для пробудження та активізації у студентів творчих імпульсів. Як справедливо відзначає Л. Фергюсон, „творчі здібності не створюються, а вивільняються”(2).

„Творчість - це здатність знаходити нові рішення чи нові засоби вираження, внесення чогось нового в існування людини". Так зазначала Б. Едвардс у своїй книзі „Відкрий в собі художника" в якій з'ясовує взаємозв'язок між творчістю та процесами зорового сприйняття, що проходять в мозку людини, знаходить методи, які дозволяють ними керувати (3).

Засвоєння культури, розвиток професіоналізму - все це повинно мати для творчої особистості особливе значення, аналізуватися нею та використовуватися в неповторному сполученні. На цьому етапі повинно відбуватися формування й розвиток культури навчання й саморозвитку студентів засобами усіх навчальних дисциплін.

Процес формування творчої особистості майбутнього дизайнера буде результативним, якщо забезпечити співпрацю та співтворчість в системі „викладач - студент". Навчально - виховний процес повинен сприяти прояву творчої активності, ініціативності його суб'єктів.

Одною з основних цілей викладача є створення ситуації успіху для розвитку творчої особистості студента, усвідомлення ним своїх реальних можливостей, виховання завзятості, наполегливості в досягненні мети. Ситуація успіху досягається тоді, коли сам студент визначає цей результат як успіх. Усвідомлення успіху виникає у суб'єкта після здолання боязкості, невміння, незнання. Ситуація успіху деколи має характер штучно створеної,

тому що педагог на деякий час посилює акцент на позитивних якостях студента, не зважаючи на недоліки. Проблеми коригуються поступово, пошуком недоліків, які спочатку спільно з викладачем, а потім самостійно, виправляються. Щоб ситуація успіху не сприймалася студентами штучно створеною, викладач повинен володіти широким арсеналом психолого-педагогічних впливів, мати високорозвинену моральну й емоційну культуру, вміти створити оптимістичний психоемоційний комфорт під час занять (5).

Культурне та творче середовище забезпечує творчий клімат і психологічний комфорт, що сприяє досягненню успіхів у педагогічній діяльності. Перебування в такому середовищі створює педагогу й студентам не тільки психологічну захищеність, але й умови для творчості.

Специфіка мистецтва містить в собі значну кількість того що називається суб'єктивним елементом. Існують протиріччя, з якими викладач стикається у повсякденній практичній роботі. Протиріччя стосуються оцінки художніх якостей робіт та тих вимог, які можуть бути до них пред'явлені. Само визначення - розвиток творчої особистості — включає в себе уявлення про поступовий зріст, збагачення та розширення зображувальних і художньо-творчих здібностей студентів.

Диференціація в процесі навчання дає можливість на певних етапах скерувати індивідуальні зростання студентів. Все більш актуальною в цьому стає самооцінка як один із компонентів діяльності, пов'язаний не з виставленням собі оцінок, а з процедурою оцінювання, характеристикою процесу виконання завдань, його плюсами та мінусами.

Професійний рівень системи дизайн-освіти передбачає цілеспрямовану підготовку фахівців, що безпосередньо працюють у сферах дизайнерської практики, науки та освіти. В зв'язку з чим постає питання інформаційного забезпечення навчального процесу, створення його предметного середовища, що відповідає сучасному рівню розвитку дизайну та найкращому досвіду його викладання. Для дизайнера інформація загального призначення більш важлива, ніж для фахівців інших сфер діяльності. Комплексний підхід до

розв'язання завдань, що виникають у ході професійної роботи дизайнера передбачає розгляд будь-якого об'єкта у взаємодії з усім середовищем, у якому він знаходиться і функціонує, що вимагає від дизайнера енциклопедичних знань. Основи таких знань закладаються в навчальному закладі і відповідна інформація повинна знаходитися в його фондах.

У забезпеченні і організації дизайнерської освіти студентів є ряд проблем методологічного, психологічного та професійно-педагогічного характеру, а саме: ще досить впливовою залишається традиція, згідно якої педагогічні зусилля зосереджені не на розвиток власне творчих якостей особистості, а на якомога ширшому висвітленні теорії мистецтва. Цей підхід є найменш продуктивним, адже в ньому фактично ігнорується суб'єкт, його естетичне ставлення, потреби, творча індивідуальність.

Потрібно ширше використовувати естетико - виховні можливості позааудиторної роботи. Студенти побачать реальні можливості для виявлення та реалізації власної творчої активності. Ефективними шляхами удосконалення навчання та створення умов для розвитку творчої особистості студентів є:

- широке використання системи наочності, використання технічних засобів навчання,
- проведення вступних бесід перед виконанням практичних робіт,
- послідовне ускладнення завдань від простих до складних,
- активне включення в процесі викладання питань з історії розвитку дизайну, рисунку, живопису,
- обговорення робіт в кінці кожного заняття (із залученням самостійного аналізу студентами своєї роботи),
- участь студентів у днях студентської науки, що дає змогу поглибити їхні знання з питань дизайну по обраній темі,
- розширення знань студентів про сучасні тенденції в дизайні шляхом ознайомлення з періодичними виданнями з дизайну,
- проведення екскурсій і відвідування виставок з метою ознайомлення із

сучасними тенденціями в дизайні, новинках в світі комп'ютерного забезпечення для 3D візуалізації проектів,

- організація виставок творчих робіт студентів.

Важливу роль у вихованні сприйнятливості до дизайну та прояву творчих здібностей повинні зіграти виставки, експозиції, що демонструють технологічні „ноу - хау", високу якість товарів і послуг.

Висновки. Оволодіння знаннями щодо проблем матеріальної і проектної культури, її естетичної складової, поглиблення усвідомленого естетичного сприйняття навколишнього світу, а також ролі, місця і можливостей в ньому сучасного дизайну, виховання естетичного смаку і стійких критеріїв оцінювання якості виробів та об'єктів предметного середовища, засвоєння методів, притаманних проектній культурі, розвиток творчої особистості -приоритетні напрямки розвитку дизайнерської освіти.

Перспективи подальших досліджень. Актуальність проблеми для сучасної системи дизайнерської освіти передбачає продовження дослідження та втілення в навчальний процес.

Література:

1. Шпіпчак В. Дизайн є українській школі: проблеми та перспективи// Мистецтво та освіта. -2000.-№ 3.- С. 2.
2. Годфруа Ж. Что такое психология. Т. 1, - М.1992.
3. Здвардс Б. Открой в себе художника.- Минск, 2000.
4. Зстетика .Под ред.Л. Левчук,-К, 199, с.190.
5. Белкин И. Г. Ситуацію успеха. Как ее создать. Книга для учителя. М, 1991.